

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ ในระยะที่ 2 ดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม 2547- มิถุนายน 2548 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการท่องเที่ยว และศึกษาเพื่อวางแผนเบื้องต้นด้านการตลาดการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการ และวิธีการในการศึกษาดังนี้

เทคนิคการวิจัยโดยรวม ประกอบด้วย

1. การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR)

เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของเครือข่ายการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน สกอ. ภาคใต้ตอนบน จึงใช้เทคนิคการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Partipatory Action Research) โดยมีข้อกำหนดด้านระเบียบและวิธีวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานไว้ดังนี้

1.1. การมีส่วนร่วม

โครงการวิจัยเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้สู่ชุมชนต้องการให้ชุมชนมีความรู้สึกรู้เป็นเจ้าของ และเข้าร่วมกระบวนการวิจัย เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้จากกระบวนการวิจัย นักวิจัยจึงมีบทบาทเป็นทั้งนักวิจัยเพื่อหาความรู้จากการวิจัย และเป็นวิทยากรกระบวนการ จัดการเรียนรู้ให้เกิดแก่ชุมชน การดำเนินงานจึงต้องประยุกต์หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าด้วยกัน โดยในส่วนของกรณีศึกษานั้นชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโครงการ เพราะโครงการวิจัยเป็นการศึกษาตามความต้องการของชุมชน

1.1.2. ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ โดยมีการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ก่อนเริ่มการวิจัย

1.1.3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมคิดและตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับชุมชน

1.1.4. ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

1) เป็นคณะกรรมการวิจัย

2) เป็นผู้ร่วมปฏิบัติในกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้

1.1.5. ร่วมในการติดตาม สังเคราะห์ผลกิจกรรม ระหว่างดำเนินการวิจัย

1.1.6. ร่วมประเมินผล สรุปบทเรียน และสังเคราะห์การเรียนรู้จาก

โครงการวิจัย

1.1.7. ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานการพัฒนาสร้างความสำเร็จของ

โครงการ

1.1.8. ร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

1.2. ขั้นตอนการศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1.2.1. ชั้นเตรียมชุมชนและคณะทำงาน

1.2.2. ชั้นวางแผนการดำเนินงาน

1.2.3. ชั้นดำเนินการวิจัยหรือการปฏิบัติตามแผน

1.2.4. ชั้นรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน

1.2.5. ชั้นการประมวล วิเคราะห์ข้อมูล

1.2.6. ชั้นการสรุป และอภิปรายผล

1.3. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยในเชิงปริมาณนั้นใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และผู้ใช้บริการ โดยแบบประเมินความพึงพอใจประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปลายปิด ประเภทแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยมีข้อความให้พิจารณาแล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพการให้บริการด้านการต้อนรับการให้บริการทางด้านอาหาร ที่พัก ยานพาหนะ และการนำเที่ยว ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจมากที่สุด	ให้	4	คะแนน
2. ระดับความพึงพอใจมาก	ให้	3	คะแนน
3. ระดับความพึงพอใจน้อย	ให้	2	คะแนน
4. ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิด ประเภทแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นใช้บันทึกจากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ในกระบวนการวิจัย

1.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเบื้องต้น เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละ โดยการหาค่าร้อยละเฉลี่ยของความพึงพอใจในแต่ละด้านใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{(\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามตามระดับความพึงพอใจ} \times 100)}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}}$$

$$\text{ค่าเฉลี่ย } (\bar{x}) = \frac{(X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_n)}{n}$$

\bar{x}	คือ	ค่าเฉลี่ย
x_1	คือ	ค่าคะแนนของกลุ่มที่ 1
x_2	คือ	ค่าคะแนนของกลุ่มที่ 2
x_3	คือ	ค่าคะแนนของกลุ่มที่ 3
x_n	คือ	ค่าคะแนนของกลุ่มสุดท้าย
n	คือ	จำนวนกลุ่มหรือผู้ให้ข้อมูล

1.4.2. ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปผลการจากสัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมาย การสังเกตระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

1.5. การสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลสัมฤทธิ์

การวิจัยนั้นนอกจากศึกษารูปแบบเส้นทางและความพร้อมของเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว ยังหวังผลในการสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย การวิจัยจึงประยุกต์ใช้กระบวนการในการสรุปทบทวนด้วยเทคนิค AAR (After Action Review) อย่างง่าย รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ของประชาชนในด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน
2. ความคิดและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน
3. การพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน และการแก้ไขปัญหาหาค่าผลไม่ราคาตกต่ำ
4. ความสามารถในการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

โดยการสรุปผลการเรียนรู้จะดำเนินการเป็นระยะ ๆ ส่วนการประเมินผลสัมฤทธิ์จะดำเนินการเมื่อโครงการสามารถดำเนินการได้ครบทุกขั้นตอนนี้ (เมื่อจบระยะที่ 3)

2. การวิจัยเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนากระบวนการบริหารและการวางแผนการท่องเที่ยวอำเภอบ้านนาสารใช้หลักการและวิธีการของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยมีการตั้งคำถามเพื่อนำสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และตัดสินใจร่วมกัน ดังนี้

1. ขณะนี้การท่องเที่ยวของเราอยู่ ณ จุดใด
 - การประเมินสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของพื้นที่
 - การวิเคราะห์ลูกค้าและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
2. ในอนาคตต้องการเห็นการท่องเที่ยวของเราอยู่ ณ ที่ใด
 - วิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยว
 - พันธกิจ หรือภารกิจ
 - วัตถุประสงค์
 - เป้าหมาย
3. เราจะวัดผลการดำเนินงานหรือความก้าวหน้าด้านการท่องเที่ยวของเราได้อย่างไร
 - การวัดผลการดำเนินงาน
 - การกำหนดตัวชี้วัด
4. เราจะไปถึงเป้าหมายได้อย่างไร
 - การกำหนดแผนงานโครงการ
 - แผนปฏิบัติการ
5. เราจะมีกระบวนการติดตาม กำกับ ตรวจสอบผลการดำเนินงานได้อย่างไร
 - ระบบการควบคุม ติดตาม

3. การวิจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย

ในการวางแผนด้านการตลาด และการส่งเสริมการขาย ในการวิจัยนี้มุ่งสร้างแนวคิด และกลยุทธ์เบื้องต้นเพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่มีความสำเร็จยิ่งขึ้น ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้องค์ประกอบทางการตลาด โดยยึดหลัก 7Ps ประกอบด้วย

1. Product ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยว
2. Price คือการตั้งราคาค่าบริการทางการท่องเที่ยว
3. Place หมายถึง โอกาส สถานที่ และช่องทางในการเสนอขายโปรแกรมการท่องเที่ยว
4. Promotion เป็นกลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการขาย

5. Positioning หมายถึง การวางตำแหน่ง หรือภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของอำเภอ บ้านนาสาร รวมถึงการสร้างตราชื้อหอ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ (Brand Identity) ของพื้นที่ในโอกาสต่อไป

6. People หมายถึง ปริมาณ สมรรถนะของผู้รับผิดชอบ และการกระจายความรับผิดชอบแก่บุคคลที่เหมาะสม

7. Participation หมายถึง การมีส่วนร่วมของบุคคล องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

4. การศึกษาและจัดทำแผนด้านการตลาดและการส่งเสริมการขายทางการท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยได้จัดทำเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว ปริมาณและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับพื้นที่อำเภอบ้านนาสาร ประกอบด้วย

1. แนวโน้มการเติบโตของการท่องเที่ยวโลก
2. การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก
3. ที่มาของนักท่องเที่ยวจากทวีปต่าง ๆ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย
4. วัตถุประสงค์ของการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ
5. ลักษณะการเดินทาง
6. อายุของนักท่องเที่ยว
7. อาชีพ
8. ระยะเวลาที่พัก
9. กำลังซื้อ

ขั้นที่ 2 การจัดทำแผนและกลยุทธ์ทางการตลาด